

Артур Конан Дойл

ИЗГУБЕНИЯТ СВЯТ

Превод от английски
проф. Александър Шурбанов

Фантастика и
филмове

1

litus

*Ако успее моят труд за час
момчето-полумъж да увлече,
да увлече мъжа-полумомче,
целта си скромна съм постигнал аз.*

Съдържание

I. Навред край нас има подвизи.....	7
II. Опитайте си късмета при професор Чалънджър.....	15
III. Той е съвършено невъзможен човек	23
IV. Това е най-великото откритие на света	33
V. Въпрос!.....	51
VI. Аз бях бич божи.....	65
VII. Утре потъваме в неизвестното.....	75
VIII. Подстъпите към Новия свят	85
IX. Кой би могъл да го предвиди?	99
X. С нас се случиха чудеса	123
XI. Най-после и аз станах герой	137
XII. В гората беше страшно.....	155
XIII. Зрелище, което никога няма да забравя	171
XIV. Ето кои бяха истинските завоевания	187
XV. Пред очите ни се извършиха велики чудеса	203
XVI. Шествие! Шествие!	219

Навред край нас има подвизи

Господин Хънгъртън, нейният баща, беше наистина най-не-тактичният човек на земята. Той приличаше на раздърпан папагал, крайно добродушен, но изцяло съсредоточен върху собствената си глупава особа. Ако нещо би могло да ме отблъсне от Гладис, това би било перспективата за такъв тъст. Убеден съм, дълбоко в себе си той искрено вярваше, че навещавам „Честнътс“¹ три пъти седмично заради удоволствието да бъда в неговата компания, и по-специално, да слушам възгледите му върху биметализма² – предмет, по който той беше нещо като авторитет.

Тази вечер слушах повече от час монотонното му бръщолеване за обезценяването на парите, за символичната стойност на среброто, за спадането на рупията и за необходимостта от правилна парична система.

– Представете си – каза той с тих, но възбуден глас, – че всички дългове по земята бъдат предадени едновременно и се настоява за незабавното им погасяване. Какво ли би се случило при сегашното състояние?

Аз, разбира се, му отговорих, че бих се разорил, но той скочи от стола си, укори ме за обичайното ми лекомислие, поради което за него било невъзможно да обсъжда с мен какъвто и да е

¹ Името на дома на г-н Хънгъртън (в превод на български: Кестените). (Всички бележки под линия са на преводача.)

² Биметализмът или биметалният стандарт означава, че монетите в страната се изсичат както от злато, така и от сребро. За тази цел и двата метала се изкупуват от държавата.

сериозен въпрос, и изхвъркна от стаята, за да се облече за някакво масонско събрание.

Най-сетне останах насаме с Гладис и съдбоносният час настъпи. През цялата вечер се чувствах като войник, който чака тръбата да го призове на смъртен бой, докато в сърцето му се борят надеждата за победа и страхът от поражение.

Тя седеше до прозореца и гордият ѝ, нежен профил се открояваше върху червената завеса. Колко красива беше Гладис! Но и колко далечна! Ние винаги сме били доста добри приятели, но аз никога не съм успявал да мина отвъд оная дружба, която можех да завържа с някого от моите колеги – репортери от „Газет“, – дружба съвършено искрена, съвършено добросърдечна и съвършено платонична. Не ми харесва, когато една жена е твърде откровена и непринудена с мен. Това не е похвално за никой

мъж. Когато се появи истинското чувство между половете, негови спътници са плахостта и недоверието – наследство от древните сурови времена, когато любовта и насилието често са вървели ръка за ръка. Не спокойният поглед и откровеният отговор, а склонената глава, извърнатите очи, неувереният глас, тръпките по тялото са истинските признаци на страстта. Успял съм да науча тези неща през краткия си живот или съм ги наследил с онази памет на човешкия род, която наричаме инстинкт.

Гладис притежаваше всички качества на женствеността. Някои я смятаха за хладна и сурова, но се заблуждаваха. Леко побронзовялата ѝ кожа, с почти ориенталски тен, гарвановочерната ѝ коса, големите ѝ влажни очи, пълните ѝ, но изящни устни говореха, че всички белези на страстта са налице. Обаче аз с мъка съзнавах, че досега не бях успял да открия тайната на нейното разбуждане. Но да става каквото ще, тази вечер трябваше да свърша с неизвестността и да доведе работата докрай. Тя можеше само да ми откаже, а по-добре е да си отблъснат любовник, отколкото желан брат.

Стигнал до това заключение, аз се готвех да прекъсна продължителното неловко мълчание, когато нейните изпитателни тъмни очи ме огледаха и гордата ѝ глава се поклати с укорителна усмивка.

– Чувствам, че се каниш да правиш предложение, Нед. Много те моля, недей. Така е толкова по-добре.

Преместих стола си малко по-близо.

– Впрочем как разбра, че се каня да правя предложение? – попитах аз с искрено учудване.

– Нима жените не разбират това винаги? Мислиш ли, че има жена по света, която някога да е била заварвана неподготвена? Но, Нед, нашата дружба е толкова хубава и приятна! Защо да я разрушаваме? Не чувстваш ли колко прекрасно е, че млад мъж и млада жена могат да разговарят насаме като нас?

– Не зная, Гладис. Аз бих могъл да разговарям насаме с... с някой началник гара. – Не разбрах как се вмъкна в разговора този чиновник, но той дойде и накара и двама ни да се разсеем. – Това не ме задоволява ни най-малко. Искам ръцете ми да те обгърнат и главата ти да се притисне върху гърдите ми и, о, Гладис, искам...

Тя беше вече скочила от стола, тъй като забеляза, че възнамерявам да изпълня някои от своите желания.

– Ти развали всичко, Нед – каза тя. – Всичко е така красиво и естествено, докато не се намесят тези неща? Колко жалко! Нима не можеш да се владееш?

– Но аз не съм съчинил всичко това – примолех се. – Такава е природата! Любовта!

– Е, ако и двамата обичат, може би е по-друго. Аз никога не съм изпитвала това чувство.

– Но ти трябва да го изпиташ – с твоята красота, с твоята душа! О, Гладис, ти си създадена за любовта! Трябва да обичаш!

– Човек трябва да чака, докато тя го споходи.

– Но защо не можеш да ме обикнеш, Гладис? Заради външността ми или какво?

Тя се поотпусна. Протегна ръка – колко грациозна бе приведената ѝ фигура! – и повдигна главата ми. След това ме погледна в очите с много тъжна усмивка.

– Не, не е заради това – каза тя най-после. – Ти не си суетен и спокойно мога да ти кажа, че не е заради това. Причината е по-дълбоко.

– Характерът ми?

Тя кимна сдържано.

– Какво трябва да сторя, за да го поправам? Моля те, седни и ми кажи всичко. Не, аз наистина няма, само седни!

Тя ме погледна с нерешителност и недоверие, които ми допаднаха много повече от пълната ѝ доверчивост. Колко примитивно и вулгарно изглежда всичко, когато го напишеш черно на бяло! И може би в края на краищата това е чувство, присъщо само на мен. Както и да е, тя седна.

– Кажи ми сега, какво не ми достига?

– Аз съм влюбена в друг.

Сега беше мой ред да скоча от стола.

– Това не е някой определен човек – обясни тя, смеейки се на моето изражение. – Просто един идеал. Никога не съм срещала човека, за когото говоря.

– Разправи ми за него. Как изглежда?

– О, той може би много прилича на теб.

– Колко мило от твоя страна! Но какво е това, което той прави, а аз не правя? Просто кажи с една дума какъв е той – въздържател, вегетарианец, въздухоплавател, философ, свръхчовек – и аз ще се постарая, Гладис, само ми подскажи какво би те зарадвало.

Податливостта на характера ми я разсмя.

– Първо, не мисля, че моят идеал би говорил така – каза тя. – Той би бил по-твърд и по-суров и не би се съгласил толкова лесно да се пригажда към прищевките на едно глупаво момиче. Но преди всичко той би бил човек, който работи, действа, без страх гледа смъртта в очите, човек на великите дела и чудноватите приложения. Никога не бих обикнала самия мъж, а славата, която той е спечелил, защото нейният отблясък ще падне върху мен. Спомни си за Ричард Бъртън¹! Когато четох неговата биография, написана от жена му, така добре разбирах любовта ѝ. А лейди Станли²! Чел ли си чудесната последна глава на нейната книга за съпруга ѝ? Това са мъже, които една жена може да боготвори с цялата си душа, и все пак любовта да не я смалява, а да я възвеличава, защото ще бъде уважавана от всички като вдъхновителка на благородни дела.

В своя възторг тя изглеждаше толкова прекрасна, че аз едва не наруших възвишения тон на разговора, но се сдържах и продължих спора:

– Не можем всички да бъдем станлиевци и бъртъновци. Освен това не ни се удава случай. Поне аз никога не съм имал случай. Ако имах, щях да се помъча да го използвам.

– Но случаите са навсякъде около теб. Същността на мъжа, за когото говоря, е, че той сам си създава случаи. Не можеш да

¹ Ричард Франсис Бъртън (1821–1890) – британски консул, пътешественик и изследовател, преводач и ориенталист, преводач на „Кама Сутра“ и „Хиляда и една нощ“.

² Съпруга на Хенри Мортън Станли (1841–1904) – английски пътешественик, участвал в експедицията в Централна Африка по издирването на Дейвид Ливингстън.

го спреш. Никога не съм го срещала и все пак ми се струва, че го познавам много добре. Навсякъде край нас има подвизи, които очакват да бъдат извършени. На мъжете е отредено да ги извършват, а на жените – да запазят любовта си за награда на такива мъже. Вземи този млад французин, който литна с балон миналата седмица. Духал силен вятър, но понеже било съобщено, че ще излети, той настоял да тръгне. За двацет и четири часа вятърът го отнесъл на 1500 мили и той паднал в центъра на Русия. Ето такъв е мъжът, за когото говоря. Представяш ли си как се е чувствала жената, която той обича! Как са ѝ завиждали другите жени! Това бих искала – да ми завиждат за моя мъж.

– Бих го направил, за да те зарадвам.

– Но ти не би трябвало да го правиш само за да ме зарадваш, а защото не можеш иначе, защото това е в природата ти – защото мъжът у теб зове за героична изява. Да кажем, когато миналия месец писа за експлозията в Уиганските мини¹, не можа ли да слезеш долу и да помогнеш на тези хора, въпреки минния газ?

– Аз слязох.

– Никога не си ми казвал за това.

– Нямахме за какво да се пъча.

– Не знаех. – Тя ме погледна с повишен интерес. – Постъпил си храбро.

– Налагаше се. Ако искаш да напишеш добър материал, трябва да бъдеш на местопроизшествието.

– Каква прозаична подбуда! Тя унищожава цялата романтика. Но все пак, каквато и да е била подбудата, радвам се, че си слязъл в мината. – Тя ми подаде ръка, но така мило и с толкова достойнство, че не можах да не се наведа и я целуна. – Струва ми се, че съм само една глупава жена с приумици на малко момиче. И все пак това е така естествено за мен, толкова ми е присъщо, че не мога да бъда друга. Ако се омъжа, искам да се омъжа за знаменит човек.

– Защо не? – извиках аз. – Такива жени като теб вдъхват смелост на мъжете. Дай ми възможност и ще видиш дали мога да

¹ Минен комплекс, разположен в Ланкашър, Великобритания.

се възползвам от нея. Освен това, както казваш, мъжете трябва сами да си създават случаи, а не да чакат да им ги предоставят. Вземи Клайв¹ – обикновен чиновник, а завладял Индия. Бога ми, още не е късно да направя нещо на тази земя...

Тя се засмя на внезапната ми ирландска разпаленост.

– Защо не? Ти притежаваш всичко, което би могъл да притежава един мъж – младост, здраве, сила, образование, енергия. Аз съжалявах, че заговори за това. А сега се радвам – толкова се радвам, щом разговорът ни събужда такива мисли у теб.

– И ако аз наистина...

Ръката ѝ легна като топло кадифе върху устните ми.

– Ни дума повече, сър. Ти трябваше да бъдеш на вечерно дежурство в службата преди половин час, само че сърцето не ми даваше да ти напомня. Може би някой ден, когато извоюваш мястото си в живота, ние пак ще си поговорим за тези неща.

Така в онази ноемврийска вечер аз се озовах навън, тичайки след трамвая за Камбъруел² с пламтящо сърце и със страстната решителност да не мине дори ден, преди да открия някакво дело, достойно за моята дама. Но би ли могъл тогава някой да си представи невероятния образ, който щеше да приеме това дело, или чудноватите пътища, по които стигнах до извършването му?

След всичко това на читателя ще се стори, че тази встъпителна глава няма нищо общо с моя разказ, но все пак без нея нямаше да има никакъв разказ, защото само когато човек тръгне по света с мисълта, че навсякъде край него има подвизи, и със сърце, туптящо от желание да използва първия случай, който му се представи, само тогава той като мен се откъсва от познатия живот и се осмелява да навлезе в чудесната тайнствена страна на здрача, където го очакват големите приключения и големите награди. Така че вижте ме в канцеларията на „Дейли Газет“, къ-

¹ Генерал-майор Робърт Клайв, първи барон Клайв (1725–1774), известен също като Клайв Индийски (*Clive of India*), е британски офицер, който установява военно и политическо върховенство на Източноиндийската компания в Бенгалия.

² Южно лондонско предградие.

дето бях най-незначително звено, изпълнен с непоклатимото решение да открия, ако е възможно още тази нощ, подвига, който би бил достоен за моята Гладис! Дали тя постъпи жестоко или егоистично, като поиска от мен да рискувам живота си, за да я прославя? Такива мисли могат да спохождат човек на средна възраст, но не и пламенните двадесет и три години в треската на първата любов.

